

Anna POLAK*

Charakterystyka prawa do informacji geologicznej i prawa do korzystania z niej według standardów i metodologii prawa cywilnego

Streszczenie: W referacie rozważa się istotniejsze zagadnienia prawne związane z prawem do informacji geologicznej, w świetle nowego prawa geologicznego i górniczego. Prawo to zostało scharakteryzowane z punktu widzenia jego przedmiotu, podmiotu oraz treści. W szczególności analizuje się i dokonuje wykładni, sprecyzowania pozycji – statusu tego prawa, jako mienia czyli prawa majątkowego będącego aktywem, podstaw prawnych i zakresu jego ochrony, jak i ochrony przedmiotu prawa, jaką jest informacja, zarówno jako dane geologiczne, jak i interpretacje stanowiące utwory poddane prawu autorskiemu. W referacie wskazuje się na rozszerzenie w stosunku do dotychczasowego pojęcia „informacji geologicznej” w obecnie obowiązującej regulacji, które obejmuje teraz wszelkie dane obiektywnie ustalone i utrwalone na dowolnym nośniku oraz ich przetworzenia i interpretacje, które pod pewnymi warunkami w istocie wypełniają przesłanki uznania je za utwór podlegający ochronie praw własności intelektualnej.

Słowa kluczowe: informacja geologiczna, prawo do informacji geologicznej, własność intelektualna

Characteristics of the right to access and use geological information according to the standards and methodology of civil law

Abstract: This paper considers selected legal issues concerning the right to geological information according to the new Geological and Mining Law. This right is characterized in the subjective and objective approach and in terms of its content. In particular, this review characterizes the right to geological information as an asset, the legal basis and scope of its protection, and the protection of information defined both as geological data and the interpretations of such data – which are subject to copyright. The paper points to the extension of the term „geological information” in the current legal regulation, which includes any data objectively determined and featured on or in any media and their interpretations. Interpretation of data, in some circumstances, has to be regarded as content protected by intellectual property rights.

Key words: geological information, the right to geological information, intellectual property

* Kancelaria Juris Sp. z o.o., Warszawa

Wprowadzenie

Charakter i status prawny, czyli pozycja cywilna informacji geologicznej w Polsce, ulegały zmianom od przeszło 20 lat. Ustawodawca zamiast kolejnych nowelizacji prawa geologicznego i górniczego zdecydował się w ubiegłym roku na wprowadzenie w całości nowej Ustawy. Nowa regulacja, Ustawa z 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze¹ (dalej; p.g.g., lub nowe p.g.g.) i towarzyszące jej akty wykonawcze, modyfikują główne instytucje prawa geologicznego i górniczego, w tym charakter prawny użytkowania górniczego, informacji geologicznej oraz zasady jej udostępniania. Niestety, to nowe prawo nadal nie określa w sposób jasny i spójny instytucji „informacji geologicznej”, mającej ważne znaczenie, tak ze względu na interes prywatny, jak i publiczny. Wobec tego regulację instytucji informacji geologicznej w polskim porządku prawnym nadal należy uznać za ułomną. Wady nowej regulacji oraz wprowadzane na przestrzeni lat zmiany zakresu podmiotowego, przedmiotowego i treści prawa do informacji geologicznej spowodowały brak stabilności i spójności tego prawa oraz prawa do korzystania z niej. Należy już na wstępie zaznaczyć, że czym innym jest prawo do informacji geologicznej, jako ogół praw majątkowych odpowiadających pojęciu „własność” – a więc pełnego nieograniczonego prawa do korzystania z dokumentacji tak, jak właściciel – a czy innym prawo do korzystania z informacji geologicznej zgodnie z przeznaczeniem określonym dla potrzeb danej działalności, której prawo prowadzenia wynika z ustaw lub aktów indywidualnych np. decyzji koncesyjnej.

Wykładnia i stosowanie regulacji dotyczących informacji geologicznej wymaga niejednokrotnie skomplikowanych zabiegów interpretacyjnych. Trudności mogą pojawić się m.in. przy ustalaniu: „statusu właścicielskiego” prawa do informacji geologicznej, treści tego prawa i korzystania z niej, możliwości dysponowania informacją geologiczną i uprawnieniami z niej wynikającymi na rzecz osób trzecich, istnienia możliwości „współposiadania” lub „współwłasności” prawa do korzystania z informacji geologicznej i rozporządzania informacją geologiczną jako pożytkami z użytkowania górniczego.

Ze względu na krótki czas od wprowadzenia nowych regulacji praktyka, orzecznictwo i doktryna nie wykształciły się jeszcze w stopniu umożliwiającym dostateczne rozwianie pojawiających się wątpliwości. Ponadto, nawet wykształcenie pokaźnego dorobku przez praktyków i doktrynę, w tym w szczególności wypracowanie należytej wykładni, nie sankcjonuje braku postulowanego standardu – zastosowania do praw do informacji geologicznej odpowiednio reżimu praw własności intelektualnej.

1. Stan prawny

Ustalenie zakresu podmiotowego i przedmiotowego prawa do informacji geologicznej w danym konkretnym przypadku będzie wymagało w pierwszej kolejności określenia momentu jego powstania czy też nabycia. Ów moment ma charakter relewantny, jako jedna z przesłanek pozwalających na określenie: komu prawo do informacji przysługuje, w jakim zakresie oraz czy istnieje – ewentualnie w jakich granicach – możliwość dysponowania nim.

---

¹ Dz.U.2011.163.981

Zmiany w zakresie podmiotowym prawa do informacji geologicznej powodowały i powodują nadal komplikacje właśnie w ustaleniu statusu „właścicielskiego danej informacji”, a co za tym idzie możliwości i zakresu dysponowania nią, w tym nieodpłatnego udostępniania. Złożoność tej problematyki i komplikacje wynikające z niestałości prawa zostały również zauważone na forum międzynarodowym, chociażby przy okazji tworzenia Internetowego Systemu eEarth umożliwiającego przeglądanie danych otworowych gromadzonych przez niektóre z europejskich służb geologicznych².

Do 1990 r. nie posługiwano się jeszcze w ogóle pojęciem praw do informacji geologicznej. Dopiero nowelizacja Ustawy 16.11.1960 r. Prawo geologiczne dokonana 27.04.1991 r.³ wprowadziła pojęcie informacji geologicznej i ukształtowała prawo do niej jako, co do zasady, zbywalne bezwzględne prawo majątkowe do dobra niematerialnego przysługujące przedsiębiorcy.

Od 2.09. 1994 r.⁴, a więc od wejścia w życie Ustawy z 4.02.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (dalej; p.g.g. z 1994 r.) do 1 stycznia 2002 r. ⁵prawo do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych przysługiwało temu, kto poniósł koszt ich wykonania (art. 47 ust. 1. p.g.g z 1994 r.), a przeniesienie praw przysługujących przedsiębiorcy do tej informacji wymagało zgody właściwego organu. Było to więc w dalszym ciągu prawo zbywalne przysługujące przedsiębiorcy, co potwierdza art. 47 ust. 3 p.g.g. z 1994 r., który stanowił, że Skarb Państwa mógł żądać przeniesienia na niego, za wynagrodzeniem, praw przysługujących do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych.

Ten stan rzeczy diametralnie uległ zmianie po wejściu w życie nowelizacji Prawa geologicznego i górniczego z 1 stycznia 2002 r.⁶. Prawo do informacji uzyskanych w wyniku prac geologicznych zostało ukształtowane jako niepodzielne, niezbywalne prawo przysługujące Skarbowi Państwa, ze specyficznym ograniczeniem uprawnienia do rozporządzania nim. Podmiotowi, który sfinansował pozyskanie informacji, przysługiwało bowiem wyłączne, ograniczone czasowo prawo do nieodpłatnego „wykorzystywania” uzyskanych informacji w celach badawczych, naukowych, jak też celem wykonywania działalności regulowanej ustawą. Ustawa stanowiła również, że jeżeli koncesja lub decyzja o zatwierdzeniu projektu prac geologicznych nie stanowi inaczej, ten komu przysługuje prawo wykorzystywania uzyskanych w ten sposób informacji geologicznych, może udostępnić je innym podmiotom. Wprowadzenie opisywanej nowelizacji zmieniło charakter prawa do informacji geologicznej. Informacja już w momencie uzyskania, ustalenia, praktycznie z chwilą utrwalenia (za wyjątkiem rdzeni z odwiertów) stawała się *a priori* „własnością” Skarbu Państwa niezależnie od tego, kto był jej rzeczywistym wytwórcą, twórcą interpretacji, ani kto poniósł koszt jej wytworzenia.

Nowa ustawa – Prawo geologiczne i górnicze z 9.06.2011 r., która weszła w życie 1.01.2012 r., w art. 6 ust.1 pkt 2) zdefiniowała „informację geologiczną” znacznie szerzej,

---

² T. Mardal, An Overview of Legal Regulations Concerning Dissemination of Geoscientific Data in Europe (Synthetic report)

http://www.eearth.eu/dinoLks/documents/reports/wp2/eearth_wp2_legal_reulations_synthetic_report.pdf; str. 7.

³ Dz.U.1991.31.129

⁴ Dz.U. 1994.27.96

⁵ Dz.U. 2001.110.1190

⁶ Ibidem

jako dane i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia i interpretacji, w szczególności przedstawione w dokumentacjach geologicznych oraz zapisane na informatycznych nośnikach danych. Tym samym wyraźnie dokonano rozdziału zakresu informacji, który stanowią dane geologiczne, od tej części przetworzeń i interpretacji, która stanowić może utwory – przedmiot praw autorskich. Artykuł 99 ust. 1–2 p.g.g. stanowi, iż prawo do informacji geologicznej przysługuje Skarbowi Państwa, a temu, kto ponosząc koszt prac prowadzonych w wyniku decyzji wydanych na podstawie ustawy, uzyskał pierwotnie informację geologiczną, przysługuje prawo do nieodpłatnego korzystania z niej. Ustawa w art. 99 ust. 5–6 wskazuje, że jeżeli Ustawa nie stanowi inaczej, prawem do informacji geologicznej rozporządza Skarb Państwa, a ten, komu przysługują prawa określone w ust. 2–4, może rozporządzać nimi w granicach określonych tymi przepisami. Ponadto w zakresie nieuregulowanym niniejszym artykułem do praw określonych w ust. 6, a więc rozporządzenia swoimi uprawnieniami przez przedsiębiorcę, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące dzierżawy.

Jak wynika z powyższego skrótego przedstawienia stanu prawnego, na przestrzeni lat Ustawodawca czynił istotne zmiany w zakresie podmiotowym prawa do informacji geologicznej, co jest źródłem problemów z ustaleniem „statusu właścicielskiego” tego prawa obecnie. Celem zaradzenia niepewności, co do tego, komu prawo do informacji przysługuje, w 2001 r. zaprojektowano i zaprogramowano Bazę Danych INFOGEO SKARB, zadaniem której jest gromadzenie i udostępnianie informacji geologicznej dotyczącej złóż kopalin oraz obiektów hydrogeologicznych zawartych w archiwalnych dokumentacjach. Do 2003 r. wprowadzono do systemu ponad 15 000 dokumentacji i opracowań geologicznych, opisując je w miarę możliwości danymi dotyczącymi daty powstania, „właściciela”, autora. Samą inicjatywę należy ocenić pozytywnie jako próbę uporządkowania niejasnego stanu „właścicielskiego” informacji geologicznej, jednakże baza ta ma szereg wad i luk, nie ma statusu ksiąg publicznych i z jej zapisów nie wynikają domniemania prawne.

2. Charakterystyka prawa do informacji geologicznej

Powyżej przytoczone regulacje prawne wskazują, jaki kształt – od momentu gdy pojawiło się ustawowe pojęcie informacji geologicznej – przybierało prawo do niej pod reżimem kolejnych nowelizacji. Określenie charakteru prawa wymaga rozpoznania co do jego strony podmiotowej, przedmiotu, treści oraz zakwalifikowania według metodologii prawa cywilnego.

2.1. Przedmiot

Rozpatrując prawo do informacji z punktu widzenia typu stosunku, z którego ono wynika, należy stwierdzić, iż jest to prawo pozyskiwane w wyniku nakładów finansowych na ustalenie i utrwalenie jego przedmiotu, a więc jest bezpośrednio uwarunkowane interesem ekonomicznym podmiotu uprawnionego, który chce uzyskać określone dobro mające dla niego konkretną wartość. Ze względu na to, bez wątpienia podlega ono zakwalifikowaniu do grupy praw majątkowych i wchodzi w pojęcie mienia (art. 44 k.c.).

Przedmiotem analizowanego prawa jest informacja, a więc pewna określona przedmiotowo wiedza, w tym przypadku dotycząca budowy geologicznej części skorupy ziemskiej (górotworu), w szczególności pozyskana w związku z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż kopalin. Informacja nie jest więc ani rzeczą ani prawem w rozumieniu prawa cywilnego, ze względu na przedmiot podlega zakwalifikowaniu jako wartość niematerialna, a prawo do niej jako prawo do dobra niematerialnego. Materialne są jedynie nośniki informacji zarówno te w stanie „nieprzetworzonym” – próbki, jak i przetworzonym np. sprawozdanie z wyników badań laboratoryjnych. Źródłem powzięcia wiedzy mogą być więc rdzenie wiertnicze i inne próbki geologiczne, dane pomiarów magnetycznych, geochemicznych, promieniowań; profile otworów wiertniczych, profile wyrobisk górniczych, dane geofizyki (sejsmiki), przetworzone zdjęcia (mapy) geologiczne, przekroje geologiczne, zestawienia statystyczne; analizy, komentarze i interpretacje informacji podstawowych i przetworzonych (np. części tekstowe dokumentacji geologicznych).

W nowej ustawie nie zapewniono skorelowania i nie wyjaśniono wzajemnej relacji treści pojęcia: „dokumentacji geologicznej” z zakresem przedmiotowym i treścią „informacji geologicznej”. Z pewnością jednak pojęć tych nie należy utożsamiać. Artykuł 88 nowego p.g.g. stanowi, iż wyniki prac geologicznych, wraz z ich interpretacją, określeniem stopnia osiągnięcia zamierzonego celu wraz z uzasadnieniem, przedstawia się w dokumentacji geologicznej, a zgodnie z art. 93 ust. 4 zmiany dokumentacji geologicznej dokonuje się przez sporządzenie dodatku. Z treści ustawowej definicji „informacji geologicznej” wynika, iż nie obejmuje ona tylko danych, ale również wszelkie autorskie wyniki ich przetworzenia i interpretacje.

Wynik poddania danych analizie i opracowaniu może wypełniać przesłanki uznania danego rezultatu działalności za utwór w rozumieniu prawa autorskiego. Ma to m.in. takie znaczenie, że utwór i prawa autora podlegają ochronie według reżimu Ustawy z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁷, a więc zgoła innego od regulacji prawa geologicznego i górniczego. Autorskie prawa osobiste, jako niezbywalne i nieograniczone w czasie, będą współistniały z prawem Skarbu Państwa do informacji geologicznej. Nieuzasadnione byłoby przyjęcie, iż regulacje p.g.g. przerywają więź twórcy z jego utworem, i nie ma on prawa np. oznaczania utworu własnym imieniem i nazwiskiem bądź Skarb Państwa albo inny podmiot może usunąć takie oznaczenia po nabyciu autorskich praw majątkowych do takiego utworu.

W sytuacji, gdy dane podlegały twórczemu opracowaniu, spełniającemu przesłanki utworu przez kilka osób – prawa autorskie mogą przysługiwać współtwórcom łącznie albo twórcom poszczególnych części dokumentacji geologicznej mających samodzielne znaczenie, składających się razem na utwór zbiorowy.

Obok informacji – dobra niematerialnego, zawsze istnieje źródło tej informacji, w rozumieniu materialnego substratu, z którego informacja jest pozyskiwana. Takim źródłem, jak była mowa wyżej, może być np. rdzeń z odwiertu, czy też dane pozyskane np. z pomiarów tomograficznych, sejsmiki, które wymagają dla ich uzyskania pewnego działania człowieka, jednakże polegającego jedynie na wykonaniu prac technicznych – zaprogramowania aparatury odpowiednim algorytmem, wobec czego rezultat tych prac nie będzie utworem w rozumieniu prawa autorskiego. Jak wynika z powyższego, o ile przedmiot prawa do informacji geologicznej, rozumiany jako „suma wiedzy”, z punktu widzenia funk-

---

⁷ Dz.U.2006.90.631

cyjności stanowi pewną całość, to jednak praw do niej nie można uznać za jednolite. Informacja geologiczna w zależności od postaci i stopnia przetworzenia może być bowiem w różnym zakresie przedmiotem własności przemysłowej czy też prawa autorskiego.

Reasumując ten wątek rozważań należy stwierdzić, że dokumentacja geologiczna zawsze zawierać będzie informację geologiczną oraz interpretacje, przy czym informacja może być przedmiotem własności przemysłowej, a w przypadku informacji zinterpretowanej możemy mieć do czynienia z tworem, a więc przedmiotem prawa autorskiego. Tak więc prawo do informacji geologicznej to aktualnie majątkowe bezwzględne prawo niezbywalne zbliżone do własności przemysłowej i z nim związane prawa autorskie interpretatorów, które mogą być licencjonowane i udostępniane do korzystania wraz z prawem do danych geologicznych.

2.2. Podmiot

Prawo do informacji geologicznej rozumiane jako ogół praw majątkowych odpowiadających pojęciu „własność”, wedle art. 99 ust. 1 p.g.g. przysługuje Skarbowi Państwa. Podmiotami tego prawa nie są organa i instytucje publiczne, którym informacje przekazano do wiadomości, przechowywania czy też nawet wykorzystania, np. organa państwowej administracji geologicznej, organa państwowego nadzoru górniczego, organa administracji samorządowej.

Jednak ustalenie, komu przysługuje prawo w stosunku do konkretnej informacji geologicznej będącej wycinkiem „abstrakcyjnej całości” prawa do informacji geologicznej Skarbu Państwa, nie jest sprawą tak łatwą, jak mogłoby to wynikać z literalnego brzmienia przywołanego przepisu art. 99 ust.1 p.g.g., raz ze względu na prawa podmiotów nabyte przed 1 stycznia 2002 r., a dwa z powodu praw autorów informacji.

Problemy z ustaleniem „statusu właścicielskiego” wynikają z przywołanych już wyżej zmian stanu prawnego i zagadnień intertemporalnych. Otóż, ustalenie komu przysługuje informacja powstała przed wejściem w życie nowego p.g.g., nie może zostać dokonane w sposób abstrakcyjny. Konieczne jest zatem zbadanie stanu prawnego i faktycznego w okolicznościach, w których informacja powstała. Determinantem jest tu data powstania danej informacji geologicznej, jej utrwalenie oraz ustalenie, kto poniósł koszty jej uzyskania. Artykuł 207 ust.1-2 p.g.g. stanowi, że do prawa do informacji geologicznej uzyskanego:

- przed dniem 1.01. 2002 r., stosuje się art. 47 Ustawy z 4.02.1994 r.,
- od dnia 1.01. 2002 r. do dnia wejścia w życie nowego p.g.g., stosuje się dotychczasowe przepisy.

Cezurą czasową jest tu nowelizacja, która weszła w życie 1.01.2002 r., z mocy której prawo do informacji zaczęło przysługiwać Skarbowi Państwa, niezależnie od tego, kto poniósł koszty jej uzyskania. Przed tą datą, od 1 lutego 1989 r. do wejścia w życie p.g.g. z 1994 r. prawo do informacji geologicznej przysługiwało Skarbowi Państwa, jeżeli poniósł koszty jej uzyskania. W przypadku, gdy koszty poniósł przedsiębiorca, to *a contrario* prawa do informacji przysługują jemu. Przyjmuje się, iż od 1 lutego 1989 r. prawo zarządu przysługujące państwowym osobom prawnym przekształciło się w ich „własne” prawa podmiotowe. Prawa do informacji geologicznych, znajdujących się w zarządzie państwowych

osób prawnych, stały się więc ich prawami podmiotowymi⁸. Natomiast Artykuł 47 ust. 1. p.g.g. z 1994 r. obowiązujący do 31.12.2001 r. stanowił, że prawo do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych przysługuje temu, kto poniósł koszty ich wykonania, a przeniesienie przez przedsiębiorcę praw przysługujących mu do informacji geologicznej wymagało zgody właściwego organu administracji geologicznej.

To, komu prawo do informacji przysługuje, i w jakim zakresie, może być niejasne również ze względu na złożony charakter treści informacji geologicznej, co do źródeł, jak i prawa do niej. Mając na uwadze fakt, iż informacja geologiczna obejmuje nie tylko dane geologiczne wraz z wynikami ich przetwarzania, ale także interpretacje, a w szczególności wszystkie przedstawiane w dokumentacjach geologicznych, obok zapisanych na informatycznych nośnikach danych, wyniki wszelkich pomiarów i badań i ich analizy, może ona podlegać utrwaleniu w różnego rodzaju nośnikach (patrz wyżej pkt 2.1.), o różnym statusie, w różnych dokumentach, dopiero łącznie składających się na całość danej dokumentacji złoża kopaliny wraz z dodatkami, które zostały wytworzone w różnym czasie. Wobec czego prawa lub uprawnienia do tych „różnych części” informacji przysługiwać mogą wielu podmiotom.

W sytuacji więc, gdy informacja wynika z przetworzenia i interpretacji, i stanowi wynik działań kreatywnych (działalności twórczej o indywidualnym charakterze), to wówczas staje się, jak wskazano powyżej, przedmiotem prawa autorskiego. W przypadku korzystania z usług podmiotów zewnętrznych celem wykonania badań, analiz, interpretacji itp. istotne z praktycznego punktu widzenia jest zadbanie bądź o przeniesienie autorskich praw majątkowych na przedsiębiorcę, bądź zapewnienie możliwości korzystania z utworu na podstawie licencji na wskazanych polach eksploatacji. Według art. 17 Prawa autorskiego: jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Majątkowe prawa autorskie, w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron, do utworu powstałego w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, z chwilą przyjęcia utworu nabywa pracodawca, o ile ustawa bądź umowa nie stanowią inaczej. Wykonanie zlecenia (zamówienia przedsiębiorcy górniczego) może jednak nastąpić poprzez osoby nie będące pracownikami, a więc podwykonawców, zleceńbiorców. W takich sytuacjach dla nabycia majątkowych praw autorskich konieczne jest wyraźne ustanowienie w umowie takiego nabycia na określonych polach eksploatacji. Nieuregulowanie tej kwestii może prowadzić do kolizji praw przysługujących: podmiotowi „finansującemu” pozyskanie informacji, o którym mowa w art. 99 ust. 2 p.g.g., z przysługującymi autorowi oraz Skarbowi Państwa.

2.3. Treść

Na aktualną treść prawa do informacji geologicznej składają się uprawnienia Skarbu Państwa skorelowane z obowiązkami innych podmiotów nieingerowania w sferę uprawnień Skarbu Państwa. Prawo to można postrzegać jako zespół uprawnień do korzystania, dyspo-

---

⁸ T. Dybowski, Własność w przepisach konstytucyjnych wedle stanu obowiązywania w 1996 r. [W:] Konstytucja i gwarancje jej przestrzegania, Warszawa 1996 r.

nowania i obciążania, przysługujących właścicielowi. Mamy tu więc do czynienia ze sferą *dominium* działalności Skarbu Państwa. Skarb Państwa może wykonywać i dysponować prawem do informacji geologicznej na ogólnych zasadach, poza obszarem funkcji publicznych, które wykonuje w *imperium*. Minister Środowiska dokonujący poszczególnych czynności cywilnoprawnych, np. zawierania umów o korzystanie z informacji geologicznej za wynagrodzeniem, wykonywać będzie w tym przypadku uprawnienia Skarbu Państwa, jako *statio fisci*, ale nie jako organ koncesyjny lub jako organ administracji geologicznej, lecz wyłącznie jako osoba reprezentująca „właściciela”.

Prawo przysługujące Skarbowi Państwa dalece odbiega jednak od modelu „władztwa absolutnego” nad dobrem. Uprawnienia są, bowiem dość ograniczone i polegają przede wszystkim na „rozporządzaniu” (art. 99 ust. 4 p.g.g.), które nie jest tożsame z czysto cywilistycznym pojęciem „rozporządzenia” jako uprawnienia m.in. do przeniesienia, obciążenia, wyzbycia się prawa. „Rozporządzenie” z nowego p.g.g. należy wyklądać jako dysponowanie bez prawa do trwałego zbycia bądź zrzeczenia się i naruszenia przyznaných Ustawą uprawnień przedsiębiorcy, który sfinansował pozyskanie informacji. Przy czym trudno jest się zorientować, na ile polski ustawodawca przywiązuje znaczenie prawne do zróżnicowania i zastosowania pojęć: „korzystanie”, „wykorzystanie” z punktu widzenia zróżnicowania według zasady ekwiwalentności świadczeń, adekwatności zakresu używania lub użytkowania czy też czasu korzystania lub jednorazowego wykorzystania.

Niemniej jednak, przy całej „niekonsekwencji pojęciowej” należy stwierdzić, że korzystanie z informacji, oprócz przypadków, gdy finansujący nabywa wyłączone prawo do korzystania z informacji, w celu wykonywania działalności m.in. w zakresie wydobywania kopalin ze złóż, następuje w drodze umowy, za wynagrodzeniem. Prawo do informacji geologicznej zostało ukształtowane jako prawo bezwzględne, gdyż wywiera skutek względem wszystkich podmiotów podlegających na terenie RP jej prawodawstwu, a więc względem osób trzecich nawet nie pozostających wobec uprawnionego w żadnym szczególnym stosunku (*erga omnes*). Nie zmienia tego fakt, że podmiotowi, który ponosi koszt prac prowadzonych w wyniku decyzji wydanych na podstawie ustawy i który uzyskał informację geologiczną, przysługuje prawo do nieodpłatnego korzystania z niej, będące w okresie oznaczonym w art. 99 ust. 3 i 4 p.g.g. prawem wyłącznym. Ta „wyłączność” przysługuje także względem Skarbu Państwa, który nawet, jako „właściciel informacji”, wobec uprawnionego do korzystania ma pozycję osoby trzeciej, a co za tym idzie ma obowiązek nieingerowania w sferę uprawnień korzystającego. Nieco inny charakter ma uprawnienie do „udostępniania”. Nie dotyczy ono prawa, a treści informacji, jest więc niejako „informacją o informacji”. „Udostępnienie” może nastąpić jedynie poprzez zapoznanie się i nie oznacza prawa do komercyjnego wykorzystania informacji. Taki kształt „udostępniania” wynika z dualistycznego charakteru informacji geologicznej i wiąże się także z koniecznością zaspokojenia prawa do informacji publicznej (o środowisku). Nie jest to jednak przejrzyste uprawnienie co do jego treści.

3. Prawo do korzystania z informacji geologicznej na mocy art. 99 ust. 2–4 p.g.g.

Inny charakter, niż opisane powyżej prawo przysługujące Skarbowi Państwa, ma prawo przedsiębiorcy do korzystania z informacji określone w art. 99 ust. 2–4. Na podstawie wskazanych przepisów temu, kto ponosząc koszt prac prowadzonych w wyniku decyzji wydanych na podstawie ustawy, uzyskał informację geologiczną, przysługuje prawo do nieodpłatnego korzystania z niej (dalej również jako korzystający). Podmiotowi temu, w okresie 5 lat od dnia utraty mocy decyzji, na podstawie której wykonano prace będące źródłem informacji, przysługuje wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej, jednak jedynie „w celu” ubiegania się o wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie m. in. wydobywania kopalin ze złóż (swoiste pola eksploatacji). Jeżeli przed upływem tych 5 lat ten, komu przysługuje wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej, uzyskał decyzję na wykonywanie działalności w koncesjonowanym zakresie, zachowuje wyłączne prawo do korzystania z informacji geologicznej przez czas określony w takiej decyzji. Korzystającemu zostało przyznane prawo do rozporządzania tymi swoimi uprawnieniami, oczywiście jedynie w granicach, w jakich mu one przysługują. Ustawa stanowi również, że w zakresie praw określonych w ust. 6 art. 99 p.g.g. stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące dzierżawy. Z kolei ust. 6 odsyła w swojej treści do praw określonych w ust. 2–4 tego artykułu, a więc praw do korzystania z informacji geologicznej, oraz prawa do rozporządzania nimi (uprawnieniami) przez korzystającego. Wykładnia semantyczna tych przepisów prowadzi do szczególnego ustalenia – wniosku, że przepisy dotyczące dzierżawy należy stosować tak do prawa korzystania, jak i „rozporządzania” tym prawem. Ustawodawca – nakazując stosowanie odpowiednio przepisów dotyczących dzierżawy – wprowadza tu reżim prawa zobowiązań, przy jednoczesnym ustawowym kształtowaniu treści „korzystania”, jednak bez odniesienia się co do korzystania w rozumieniu z pożytków. Prawo do korzystania, o którym mowa w art. 99 ust. 3–5 p.g.g. jest jednak prawem wprost z mocy ustawy, o rozszerzonej skuteczności. Nie jest bowiem skuteczne jedynie pomiędzy Skarbem Państwa – „właścicielem”, a podmiotem korzystającym, który poniósł koszt uzyskania informacji. Ta rozszerzona skuteczność rozciąga się na wszystkie osoby trzecie, na których ciąży bierny obowiązek nienaruszania tego prawa.

Dysponowanie informacją geologiczną, możliwość korzystania z niej, ma niebagatelne znaczenie z punktu widzenia prawa pierwszeństwa w możliwości ubiegania się o przyznanie koncesji eksploatacyjnej. Ograniczona możliwość dysponowania prawem przez Korzystającego może utrudniać zawieranie współpracy w ramach wspólnych przedsięwzięć eksploracyjnych, jak i eksploatacyjnych.

Prawo geologiczne i górnicze w art. 15 ust. 1 i 3 w zw. z art. 99 ust. 3 przyznaje bezpośrednio użytkownikowi górnictwu, który rozpoznał złożę z wymaganą dokładnością, wyłączne prawo korzystania z informacji geologicznej, wynikającej z dokumentacji będącej efektem tego rozpoznania oraz prawo pierwszeństwa ubiegania się o koncesję eksploatacyjną bez przetargu, w czasie pięciu lat od dnia zatwierdzenia dokumentacji geologicznej. Należy stwierdzić, iż prawa te są bezwzględnie przysługujące, a więc niewzruszalne. Korzystający może realizować wynikające z nich uprawnienia i rozporządzać nimi skutecznie w granicach własnego prawa, zgodnie z ogólną zasadą: *Nemo plus iuris ad alium transferre*

potest quam ipse habet, wobec lub na rzecz wszystkich bez zgody Skarbu Państwa i z wyłączeniem możliwości pozbawienia go tych praw przez Skarb Państwa.

Jeżeli wobec tego dzierżawca (przy zastosowaniu przepisów o poddzierżawie) wytworzy na swój koszt informację geologiczną pod swoim imieniem lub wspólnie z użytkownikiem górniczym (wydzierżawiającym), to ma prawo do korzystania z informacji geologicznej na podstawie art. 99 ust. 2 i 3 p.g.g. w takim zakresie przedmiotowym, w jakim jest ona jego pożytkiem z dzierżawy.

Do „rozporządzenia” informacją geologiczną może więc dojść poprzez:

- a) różne formy „zadysponowania” użytkowaniem górniczym bądź jego przedmiotem. Podstawowym prawem majątkowym, jako pożytkiem korzystania z przedmiotu dzierżawy lub prawa użytkowania, będzie bowiem prawo do korzystania z informacji geologicznej wynikającej z dokumentacji geologicznej powstałej w wyniku realizacji umowy użytkowania górniczego, a więc i dzierżawy (poddzierżawy). To z kolei oznacza, że równorzędnie mogą przypadać, stosownie do postanowień umowy i/lub stosowanej opcji, prawa do korzystania z praw pierwszeństwa i opcji do ubiegania się o koncesję eksploatacyjną w dwu formach:
  - wspólnego uzyskania koncesji eksploracyjnej i jej wspólnego wykonywania np. w formie spółki cywilnej. Uzyskane w wyniku tego współdziałania prawa majątkowe, w tym do korzystania z informacji geologicznej i uprawnień wynikających z jej należytego udokumentowania objęte są przez cały czas trwania umowy spółki współwłasnością łączną;
  - różnych postaci dzierżawy, czy to prawa użytkowania górniczego, czy też dzierżawy całego przedmiotu użytkowania górniczego (obszaru będącego przedmiotem użytkowania górniczego) do samodzielnego korzystania, dzierżawę części przestrzeni użytkowania górniczego wyraźnie wydzielonej, jak wyżej do samodzielnego korzystania, czyli badania i dokumentowania złoża, tylko na tym przekazanym do korzystania obszarze albo też dzierżawę do korzystania z całej przestrzeni przedmiotu użytkowania, ale nie samodzielnie, lecz łącznie z wydzierżawiającym (użytkownikiem górniczym) w ten sposób, że na tym samym terenie strony będą prowadzić razem lub samodzielnie różne badania, sprawując wspólnie zarząd i wspólnie finansując.

Dzięki możliwościom modyfikowania elementów stosunku dzierżawy, Strony mogą zdecydować, komu i w jakim zakresie będzie przysługiwać prawo do korzystania z informacji geologicznej i dalsze wynikające z jej udokumentowania uprawnienia;

- b) dysponowanie w drodze umowy dzierżawy prawem do korzystania z informacji geologicznej. Dysponowanie jednak prawem to już coś innego niż dysponowanie jego przedmiotem czyli informacją, w tym danymi;
- c) teoretycznie istnieje również możliwość dzierżawy materialnego substratu źródła informacji, np. pobranej próbki, dokumentacji geologicznej, ale trzeba tu z dużą ostrożnością dokonywać wykładni systemowej i celowościowej.

Ze względu na znikomą praktykę w zakresie stosowania nowych przepisów, powyższa wykładnia i rozważania prawne dotyczące zmodyfikowanych instytucji prawa geologicznego i górniczego, choć teoretyczno-prawnie uzasadnione, mogą napotkać na trudności w realizacji ze strony administracji publicznej.

Wnioski

Prawo do informacji geologicznej, jako prawo majątkowe bezwzględne, *a'la* „właścicielskie” przysługujące podmiotom, które nabyły je pod rządem regulacji sprzed 2001 r. a po tej dacie jako prawo wyłączone do korzystania z niej, wchodzi w skład majątku uprawnionego podmiotu – przedsiębiorstwa geologicznego, górniczego lub koncesjonariusza i jako takie podlega obrotowi, tj. mogą stanowić w przepisanej formie i formach przedmiot „obrotu” cywilnego, w tym gospodarczego między przedsiębiorcami lub innymi podmiotami, choć ograniczonego przepisami p.g.g.

Skarb Państwa natomiast ma możliwość rozporządzania jedynie informacją nieobciążoną prawem przedsiębiorcy, w drodze umów za wynagrodzeniem jedynie w granicach i na cele ściśle określone ustawą p.g.g, a w innych przypadkach nieodpłatnie.

Należy wyróżnić dwa obszary, w których pojawia się prawo własności intelektualnej. Po pierwsze, są to powstające, zróżnicowane ze względu na złożony charakter informacji geologicznej i charakter przetworzenia bądź interpretacji danych geologicznych, prawa twórców (dokumentatorów, interpretatorów) utworów. Prawa te powstają niezależnie od tego co stanowi prawo geologiczne i górnicze i do ich zaistnienia i dysponowania nimi nie jest konieczne ustawowe ich ukonstytuowanie. Natomiast po drugie, mamy do czynienia z obszarem postulowanego użycia instytucji prawnych właściwych prawom własności intelektualnej, przemysłowej.

Rozporządzanie informacją przez Skarb Państwa zostało uregulowane w ustawie i rozporządzeniu za pomocą instytucji nie pozwalających na elastyczne i przystające do standardów światowych dysponowanie tak wartościowym aktywem. W zakresie dysponowania prawem do korzystania z informacji przez przedsiębiorców odsyła się do instytucji dzierżawy. Oznacza to, że należy tu stosować przede wszystkim ogólne przepisy o zobowiązaniach umownych i korzystaniu z praw podmiotowych obligacyjnych.

